

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№1(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 138 sahifa,
20-yanvar, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarini maktab ta'limiga tayyorligini aniqlash	16
<i>Akramova Dildora Ergashboy qizi</i>	
Bola tarbiyasida o'yinning ahamiyati	21
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, O'ktamova Nasiba Ravshan qizi</i>	
O'quvchilarning loyiha-tadqiqot faoliyatini tashkil etishning ilmiy asoslari	25
<i>Sobirova Nilufar Azimboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagogik jarayonni tashkil etish	29
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, Ko'zibayeva Nasiba O'tkir qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda sensor tarbiyani rivojlantirish texnologiyalari	32
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, Allaberdiyeva Mardona O'tkirbek qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarni jismoniy tarbiyalash mazmuni va vazifalari.....	37
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, Mirsharfova Shahinabegim Saidabbos qizi</i>	
Gandbolchi sportchilarni jismoniy tayyorgarligida harakatli o'yinlarning tarbiyaviy rivojlantiruvchi vazifalari	41
<i>Ibodullayeva Munira Atabek qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda dars samaradorligini oshirishda noan'anaviy usullardan foydalanish samaradorligi.....	44
<i>Yusufaliyeva Gulnora Abduraxmonovna</i>	
Modern Requirements for a Teacher's Pedagogical Skills in the Context of Digital Transformation in Education.....	49
<i>Abira Bakhramova</i>	
Ta'lim muassasalarida o'smir yoshlarning ijtimoiylashuv jarayonini samarali tashkil etishga yordam beruvchi pedagogik omillar va shart-sharoitlar	54
<i>Artikova Gulnoza Xasanovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida iqtisodiy tarbiya berishning nazariy-pedagogik asoslari	57
<i>Mamadaliyeva Nilufar Bahodirovna</i>	
Kognitiv lingvistika va konseptologiya masalalari	60
<i>Meyliqulova Manzura Abdullayevna</i>	
Developing Law Students' Writing Competence Through the IRAC Method in Legal English Classes: A Comprehensive Study at TSUL.....	63
<i>Noila Mustafoeva</i>	
Tarixiy obidalarining restavratsiya jarayonlarining o'rganilish tarixi	67
<i>Ochilov Davron Bahodir o'g'li</i>	
Oliy ta'limda baholash jarayonini avtomatlashtirishda sun'iy intellekt texnologiyalarining qo'llanishi.....	72
<i>Ovxunov Iqboljon Abdunabiyevich, Mamadaliyeva Kamolaxon Xayrullo qizi</i>	
Tabiiy yorug'lik va barqaror energiya manbalarini integratsiyalashgan mini home loyihasi.....	76
<i>Djuraboyev Maqsudbek Karimbek o'g'li, Qodirjonov Oyatillo Abdulboqi o'g'li</i>	
Talabalarning tarixiy tafakkurini rivojlantirishda madaniy meros vositalarining pedagogik ahamiyati.....	80
<i>Rajabova Matluba Toshkentboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining umummadaniy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari.....	83
<i>Saidova Nigora Olimovna, Jo'rayeva Nilufar Rustamjon qizi</i>	
Raqamli kommunikatsiyalarni o'smirlar shaxsiyatining rivojlanishiga ta'siri	86
<i>Shomurotova Nigoraxon Nabijonovna</i>	
Talabalarning chizma geometriya fanini mustaqil bilish faoliyatiga oid kompetensiyalarini "Visio" dasturi vositasida rivojlantirish metodikasi	90
<i>Tashimov Nurlan Erpolatovich</i>	

Shaxslararo munosabatlar – ijtimoiy pedagogik muammo sifatida.....	94
Uralova Muxabbat Sanjar qizi	
O'zbek tili darslarida raqamli ta'lim vositalaridan foydalanish tajribasi	98
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Психологическая готовность разведенных людей к вступлению в новый брак и приоритеты при выборе партнера.....	101
Саидвалиева Шодия Рихсихужа кизи	
Воспитание любви к прекрасному у дошкольников в развивающей предметно-пространственной среде: теоретико-методический аспект.....	107
Терехова Ольга Евгеньевна, Темирова Барно Кёмхоновна	
Методика формирования наблюдательности у детей 6–7 лет в процессе целенаправленных прогулок-наблюдений.....	111
Терехова Ольга Евгеньевна, Шокиржоновна Мохира Илхомжон кизи	
Bo'lajak tarbiyachilarni kasbiy pedagogik faoliyatga tayyorlash texnologiyalari	115
Artikbayeva Aziza Abror qizi	
Zamonaviy darslarda guruhlarda ishlash metodikasi	118
Berdiyeva Lobar Norqobulovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida faol rivojlantiruvchi muhitni tashkil etishda STEAM ta'lim texnologiyasidan foydalanish.....	120
Esanova Maysara Umirovna	
Logopediyada axborot texnologiyalarini qo'llash metodlari	124
Feruza Yusupova Akildjanovna	
Axborot texnologiyalarining ta'lim jarayonidagi o'rni va rivojlanish bosqichlari.....	130
Qodirov Farrux Ergash o'g'li, Allanazarova Anora Muxobir qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ilmiy-ijodiy kompetentsiyalarini rivojlantirish	134
Umarov Xusniddin	

GANDBOLCHI SPORTCHILARNI JISMONIY TAYYORGARLIGIDA HARAKATLI O'YINLARNING TARBIYAVIY RIVOJLANTIRUVCHI VAZIFALARI

Ibodullayeva Munira Atabek qizi

Urganch davlat pedagogika instituti magistri

Annotatsiya: Mazkur maqolada gandbol sport o'yinini o'rgatish jarayonida harakatli o'yinlardan foydalanishning pedagogik ahamiyati yoritilgan. Harakatli o'yinlar ta'lim oluvchilarning o'qitilishi bilan bir qatorda ularning faol dam olishini samarali tashkil etishning eng maqbul vositasi sifatida asoslanadi. To'g'ri tanlangan harakatli o'yinlar ijobiy emotsional reaksiyalarni yuzaga keltirib, tetiklik, quvvat, qat'iyatlilik va umumiy farovonlik holatini ta'minlaydi. Shuningdek, maqolada mustaqil fikrlash, koordinatsion qobiliyatlar hamda muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantirishda harakatli o'yinlarning ahamiyati haqida ilmiy fikr va mulohazalar bayon etilgan.

Kalit so'zlar: gandbol, harakatli o'yin, kuch, egiluvchanlik, chidamlilik, tezkorlik, chaqqonlik, jamoaviylik, tarbiyaviylik, musobaqaviylik.

Abstract: This article examines the pedagogical significance of using movement-based games in teaching the sport of handball. Movement games are substantiated as an effective tool not only for educating students but also for organizing their active recreation. Properly selected movement games generate positive emotional responses, fostering vigor, energy, determination, and a sense of well-being. In addition, the article presents ideas and reflections on the importance of movement games in developing independent thinking, coordination abilities, and communication skills.

Key words: handball, movement game, strength, flexibility, endurance, speed, agility, teamwork, educational value, competition.

Аннотация: В статье рассматривается педагогическая значимость использования подвижных игр в обучении игре в гандбол. Подвижные игры обосновываются как эффективное средство не только обучения учащихся, но и организации их активного отдыха. Правильно подобранные подвижные игры вызывают положительные эмоциональные реакции, формируют ощущение бодрости, энергии, целеустремленности и общего благополучия. Также в статье представлены научные рассуждения о значении подвижных игр в развитии самостоятельного мышления, координационных и коммуникативных навыков.

Ключевые слова: гандбол, подвижная игра, сила, гибкость, выносливость, скорость, ловкость, командная работа, воспитательное значение, соревновательность.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Oliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-2909-sonli qarori oliy ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish, mamlakatimizni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish borasidagi ustuvor vazifalarga mos holda, kadrlar tayyorlashning ma'no-mazmunini tubdan qayta ko'rib chiqish, xalqaro standartlar darajasida oliy malakali mutaxassislar tayyorlash uchun zarur sharoitlar yaratish maqsadida qabul qilingan^[1]. Oliy ta'lim tizimidagi jismoniy madaniyat fakultetlari umumiy o'rta ta'lim maktablari uchun jismoniy madaniyat o'qituvchisi ixtisosligi bo'yicha kadrlarni tayyorlash vazifasiga egadirlar. O'quv jarayonining mazmuni bo'lg'usi o'qituvchilarning, birinchi navbatda, amaliy faoliyatida maktabda kerak bo'ladigan bilim, ko'nikma va malakalar bilan boyitishga yo'naltirilgan bo'lishi kerak.

Gandbolchini yangi shug'ullanuvchidan yuqori malakali sportchi darajasigacha tayyorlash yagona tizim hisoblanib, u quyidagi tayyorgarlik bosqichlariga asoslanadi: sport sog'lamlashtirish, boshlang'ich tayyorgarlik, o'quv - mashg'ulot, sport takomillashuvi va oliy sport mahorati.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Bolalar jismoniy tayyorgarligining rivojlanishi va takomillashishi uchun asos bo'lgan organizm fiziologik tizimlari jadal yetilishining kichik maktab yoshida kuzatilishi mamlakatimiz va xorijlik olimlar T.S. Usmanxodjayev, V.I. Lyax, L.Bochkanova, L.I.Lubisheva, Yu.F. Kuramshin, A.Abdullayev, Sh.X. Xankeldiyev D.D. Sharipova, S. Shmikov, V.M. Tumansev, F.A. Kerimov va R.Salamov tomonidan ilmiy tadqiqotlar vositasida asoslangan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Asosiy maqsad – yuqori malakali gandbolchini tayyorlashga erishish uchun ta'lim jarayonida aksariyat qiyin jismoniy mashqlarni egallashga qaratilgan shakl va uslubdardan foydalanish zarur. Shunday uslublardan biri musobaqa – o'yin uslubi bo'lib, bu yerda ta'lim oluvchilar, o'ynab turib va musobaqalashib, murakkab texnik – taktik mashqlar komplekslarini o'rganishda ham jismoniy, ham psixologik yuklamalarni oson yengib o'tadilar.

TAHLIL VA NATIJALAR

Jismoniy mashqlarni alohida turi hisoblangan harakatli o'yinlarning gandbol sport o'yinini o'rgatishda qo'llanilishi ta'lim oluvchilarni o'qitish hamda faol dam olishlarini tashkil qilishda eng yaxshi vosita hisobdanadi. To'g'ri tanlanagan harakatli o'yinlar ijobiy reaksiyalarni keltirib chiqaradi, tetik, quvvatli qat'iyatli hamda o'zini yaxshi his etishni hosil qiladi, mustaqil fikrlash; koordinatsion qobiliyatlarni, muloqot qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

Harakatli o'yinlarning tarbiyaviy rivojlantiruvchi vazifalari. Jismoniy tarbiya an'anaviy ravishda asosiy jismoniy sifatlar: kuch, egiluvchanlik, chidamlilik, tezkorlik, chaqqonlikni shuningdek shaxsning shaxsga xos va ahloqiy – manaviy qirralarini tarbiyalash hamda rivojlantirish bilan ifodalanadi.

Yaxlit pedagogik jarayonda tarbiyaviy jarayon muhim o'rin egallaydi. Tarbiya shaxsni maqsadli shakllantirish jarayonidir. Tarbiyalash jarayoni deganda aniq qo'yilgan maqsadlarga muvofiq o'quvchilar tarbiyasiga uyushgan holda maqsadga yo'naltirilgan tarzda rahbarlik qilish tushuniladi. Tarbiya o'ziga xos faoliyat turi sifatida – yangi bilimlar, ko'nikmalar, malakalar. Tarbiyaviy tarkib o'quvchilarning o'z sog'ligi va turmush tarziga burch va mas'uliyat hissi bilan munosabatda bo'lishida aks etadi.

Aksariyat harakatli o'yinlar ishtirokchilardan tezkorlikni talab qiladi. Bu tovushli, ko'rish, taktil signallarga bir zumda javob qaytarish zaruriyati asosida qurilgan o'yinlar; to'satdan to'xtashlar, harakatlarni to'htatib turish va qayta tiklash bilan qisqa vaqt ichida aniq bir masofani bosib o'tish bilan bajariladigan o'yinlardir.

O'yinda vaziyatning muntazam o'zgarib turishi, o'yin ishtirokchilarining bir harakatdan ikkinchisiga tez o'tishi chaqqonlikni rivojlantirishga yordam beradi.

Kuchni rivojlantirish uchun yuklamasi o'rtacha, qisqa muddatda to'liq kuch zo'riqlashlari bilan bajariladigan mashqlardan foydalanish zarur.

Zo'riqlashli harakatlarni ko'p marotabalab takrorlashlar bilan muntazam faol harakatlanib bajariladigan o'yinlar chidamlilikni rivojlantirishga yordam beradi, zero bu o'yinlar kuch va quvvatni ko'p sarflashga undaydi.

O'yin syujetining qiziqarliligi ishtirokchilarda ijobiy hissiyotlarni keltirib chiqarada va shunga undaydiki, o'yin qatnashchilari faollikni pasaytirmagan holda u yoki bu usullarni ko'p martalab takrorlaydilar, bunda zarur irodaviy sifatlar hamda jismoniy qobiliyatlarni namoyon qiladilar.

O'yinga qiziqish paydo bo'lishi uchun o'yin maqsadiga erishish yo'li – aniq natijani qo'lga kiritish uchun, o'yindan qoniqish hosil qilish uchun yengib o'tish kerak bo'lgan to'siqlarning xususiyati va qiyinlik darajasi katta ahamiyatga ega.

Ijodiy yondoshuvni talab qiluvchi harakatli o'yin har doim ishtirokchilar uchun qiziqarli va jozibali bo'ladi.

Jamoaviy harakatli o'yinlarning musobaqalashish xususiyati o'yinchilar harakatlarini faollashtirish maqsadga erishish uchun qat'iyatlilik, mardlik va matonatning namoyon bo'lishini yuzaga keltirishi mumkin.

Biroq shuni inobatga olish lozimki, musobaqa keskinligi o'yinchilarni ajratib yubormasligi zarur. Jamoaviy harakatli o'yinda har bir ishtirokchi umumiy maqsadga erishishi hamda bu yo'lda to'siqlarni yengib o'tishga qaratilgan umumiy, ahil harakatlarning afzal ekanligiga yaqqol ishonch xosil qiladi.

Jamoaviy harakatli o'yinda qabul qilingan qoidalar tomonidan harakatlar belgiangan cheklovlarni ixtiyoriy ravishda qabul qilish, ayni paytda o'yinga bo'lgan qiziqish o'quvchilarni intizomga chaqiradi.

Rahbar o'yindagi rollarni jamoaga to'g'ri taqsimlay olishi kerak, bu o'yinchilarni bir – birlarini hurmat qilishga, ayniqsa birga o'ynayotgan paytda, o'z xatti – harakatlari uchun javobgar bo'lishga o'rgatadi.

Harakatli o'yin jamoaviy xususiyatga ega. Ma'lumki, tengdoshlarning fikri har bir o'yinchining xulqi, xatti-harakatlariga katta ta'sir ko'rsatadi.

U yoki bu o'yinchi rolini bajarish sifatiga qarab rag'batlantirish olishi yoki, aksincha, o'rtoqlarining noroziligiga duch kelishi mumkin; shu tariqa bolalar jamoada faoliyat yuritishga o'rganadilar.

Bir o'yinchining boshqasiga, bir jamoaning boshqa jamoaga qarshilik ko'rsatishi o'yinga xos bo'lib, bunda o'yinchilar oldida bir zumda hal etilishi lozim bo'lgan turli – tuman vazifalar paydo bo'ladi. Buning uchun qisqa muddan ichida atrofdagi vaziyatni baholay olish, eng to'g'ri harakatni tanlash va uni bajarish zarur. Shunday qilib harakatli o'yinlar o'z – o'zini bilishga yordam beradi.

Gandbol sport turida harakatli o'yinning tashkil qilinishi haqida.

1. Boshlovchilarni ajratib olish. Rahbar har bir o'yinchi galma – galdan boshlovchi bo'lishi uchun tartib belgilab beradi. Boshlovchini turli yo'l bilan ajratib olish mumkin:
 - rahbar (o'qituvchi) tayinlashi;
 - qur'a tashlash (sanash, ulotirishlar yo'li) orqali;
 - o'yinchilarning tanlovi bo'yicha – bu usul pedagogik jihatdan yaxshi, u bolalarning jamoaviy istaklarini aniqlashga imkon beradi, chunki ular odatda eng munosib boshlovchini tanlashadi;
 - galma – galdan tanlash avvalgi o'yinlar naijalari bo'yicha.
2. Jamoalarga taqsimlash: rahbarning xohishiga ko'ra; birinchi – ikkinchi sanog'i bo'yicha; sardorlarning tayinlashi bo'yicha va boshqalar.
3. Jamoa sardorlarini tanlash; rahbar (pedagog) xohishiga ko'ra; o'yin ishtirokchilar tanlovi bo'yicha.
4. O'qituvchiga yordamchilarni ajratish.
5. O'yin jarayonini va o'yinchilarning xatti-harakatlarini kuzatish
6. Hakamlik qilish.
7. O'yin jarayonida yuklamalarni me'yorlash.
8. O'yinni yakunlash.
9. O'yinga yakun yasash.
10. O'yinni muhokama qilish ^[3].

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda harakat o'yinlar bilan shug'ullanish koordinatsiyalashgan tejamkor va muvofiqlashgan harakatlarni xosil qiladi. O'quvchilar tezda kerakli ish sur'ati va ritmiga kirish ko'nikmasini egallaydilar, turli-tuman harakat vazifalarini tez va chaqqon bajarishni o'rganadilar, bunda ular hayotida muhim ahamiyatga ega bo'lgan zarur say - harakatlar, matonatni namoyon qiladilar.

Harakatli o'yinlar o'quvchilarning jismoniy sifatlarini rivojlantirish bilan birga, psixoemotsional va bilim sohalarini rivojlantirishga yordam beradi, sog'lom turmush tarzi malakalarini, jismoniy barkamol bo'lish ehtiyoji va qiziqishni, hayotiy falsafani, qadriyatlarni shakllantiradi.

Tarbiyaviy rivojlantiruvchi vazifalarni kompleks holda hal etish zarur, faqat shundagina har bir harakatli o'yin bolalar va o'smirlarning har tomonlama jismoniy rivojlanishining samarali vositasiga aylanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. Oliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida : PQ–2909-son Qaror (2017 yil 20-aprel). – Toshkent // Xalq so'zi gazetasi. – 2017. – № 79 (6743).
2. Жуков М. Н. Подвижные игры : учеб. для студ. пед. вузов. – 2-е изд., стереотип. – М. : Издательский центр "Академия", 2004. – 160 с. – ISBN 5-7695-870-3.
3. Игнатъева В. Я. Теория и методика гандбола : учебник. – М. : Спорт, 2016. – 328 с.
4. Salayev T. K. Sport va harakatli o'yinlarni o'qitish metodikasi (gandbol) : o'quv qo'llanma. – Toshkent, 2022.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №1(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.